

1. MUZIEJININKYSTĖ

B. Lukošūtė (Šiauliai)

"AUŠROS" ISTORIJS IR ETNOGRAFIJS MUZIEJAUS ARCHEOLOGINĖ EKSPOZICIJA

1. ŠAM archeologine ekspozicija siekiama atskleisti Šiaurės Vidurio Lietuvos gyventojų materialinės kultūros ir visuomeninių santykių raidą nuo seniausių laikų iki XIV a. pabaigos.

2. Remiantis pagrindiniais visuomenės raidos etapais ekspozicija suskirstyta į 4 skyrius:

1. Gimtinė bendruomenė III-I tūkst. pr. m.e.

2. Gimtinės bendruomenės irimas I-VIII m.e.a.

3. Ankstyvasis feodalizmas IX-XII m.e.a.

4. Materialinė kultūra XIII-XIV a.

3. Svarbiausia vieta atskiruose laikotarpiuose skiriama verslų ir amatų raidai, nes šis procesas sąlygojo ir visuomeninių santykių kitimą. Svarbiausi neolito verslai iliustruojami medžioklės, žvejybos, rankiojimo įrankiais - titnaginiais ir akmeniniais kirveliais, raginiais kapliais, gremžtukais, strėlių antgaliais. Žalvario amžiuje vis labiau išivyravę žemdirbystei pabrėžti rodomos akmeninės trinamosios girtos, o vėlesniuose laikotarpiuose labai plačiai parodyti su jau išgalėjusia žemdirbyste susiję geležiniai darbo įrankiai - peiliai, pjautuvai, kapliai, dalgiai, kirviai.

4. Įvairių rūšių ir laikotarpių papuošalai parodo ne tik nešiosenos ypatybes, bet ir didėjančią vietos amatininkų meistriškumą.

5. Sistemingai besiplečiančius mainų-prekybos ryšius atskiruose laikotarpiuose liudija Romos monetos, emalės karoliai, žalvario žaliava, šiferiniai ir sidabriniai dirbiniai.

6. Proportingai didėjančios ekspozicijos gink-

ly kiekis ir įvairovė leidžia susipažinti ne tik su metalų apdirbimo lygio kilimu, bet ir kelia mintį apie padidėjusius genčių karinius susidūrimus.

7. Didelis dėmesys skiriamas klasinių visuomeninių santykių raidai. Susiformavusią klasinę visuomenę charakterizuoja turtingųjų diduomenės narių kapuose randami daiktai: sidabriniai papuošalai, įvežtiniai kalavijai, masyvūs žalvariniai papuošalai.

8. Etniniams klausimams nušviesti akmens amžiuje eksponuojami laiviniai kovos kirviai, sietini su indoeuropietiškos virvelinės keramikos kultūros gyventojais, rodomi ir kt. grynai baltams būdingi dirbiniai - gyvatgaliai kapliai. Vėlesniems laikotarpiams - baltiški žalvariniai dirbiniai. Nemaža vietos skiriama žiemgaliams būdingai ginkluotei ir nešiosėnai parodyti.

9. Pagrindinė archeologinės ekspozicijos medžiaga papildyta 4-iais įžanginiais tekstais, 4-mis schemomis, 10-čia fotonuotraukų, 2-iem rekonstrukciniais piešiniais, eksponatų pavadinimų etiketėmis. Ji supažindina su Šiaulių zonos archeologinių paminklų paplitimu, parodo žemaičių ir žiemgalių genčių ribas, primena kai kurių I-VIII a. paminklų tyrinėjimų akimirkas ir leidžia susidaryti žymiai platesnę nešiosenos ir ginkluotės vaizdą.

V. R u z a s

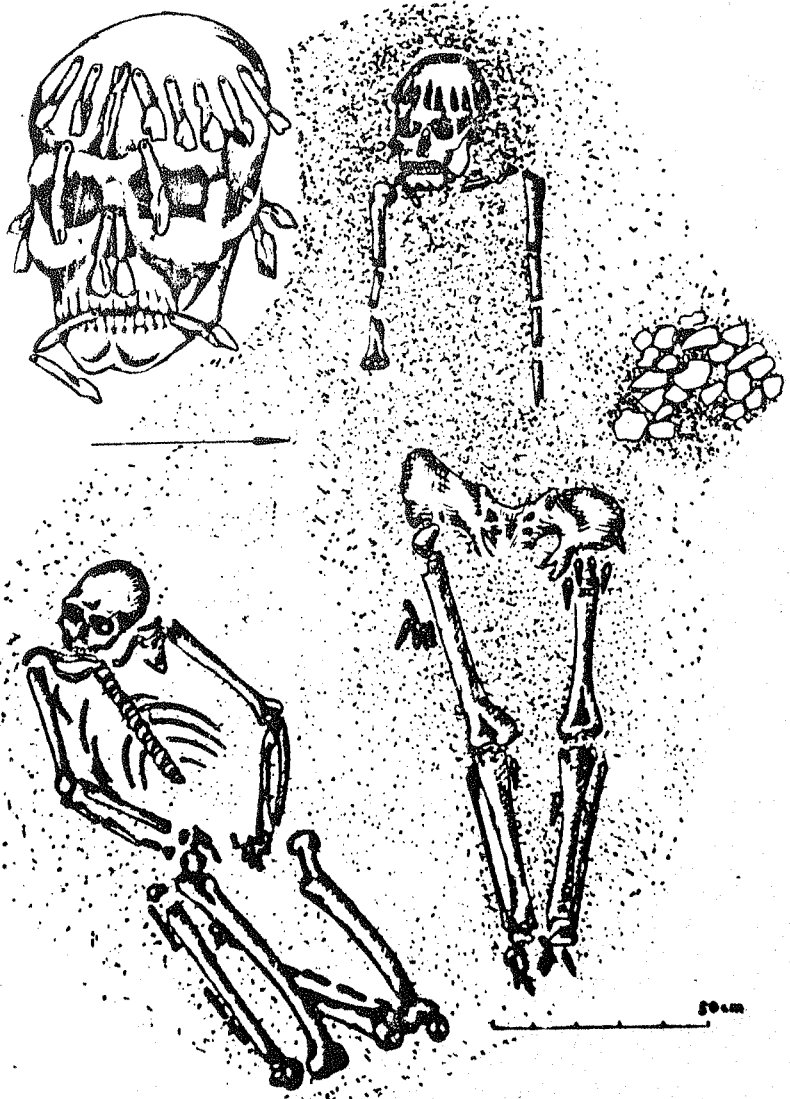
NUMIZMATIKA IEM II SALĖS EKSPOZICIJOJE (įrengta 1968 m.)

1. Muziejaus II salės ekspozicijoje, pasakojančioje apie Lietuvos valstybės XIII-XVII a. po-

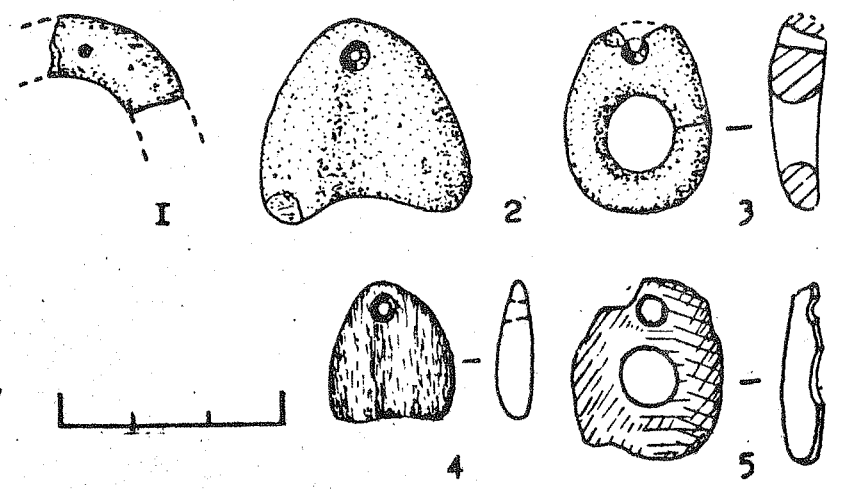
Sutrupinimai

AKM	- Alytaus kraštotyros muziejus
JEM	- Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejus
KKM	- Kretingos kraštotyros muziejus
KVIM	- Kauno valstybinis istorijos muziejus
LDM	- Lietuvos TSR dailės muziejus
KMN	- Nacionalinis muziejus (Krokuva)
WMN	- Nacionalinis muziejus (Varšuva)
PKI	- Paninklų konservavimo institutas
ŠAM	- Šiaulių "Aušros" istorijos ir etnografijos muziejus
TIM	- Trakų istorijos muziejus
TKM	- Telšių kraštotyros muziejus
UKM	- Utenos kraštotyros muziejus
VČDM	- Valstybinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
VE	- Valstybinis Ermitažas
PMUM	- Rygos miesto ir jūreivystės muziejus

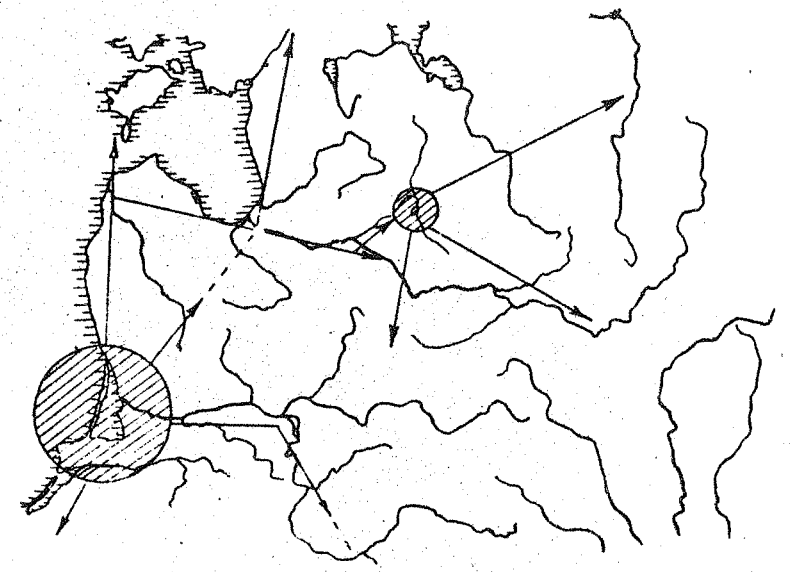
ILIUSTRACIJOS

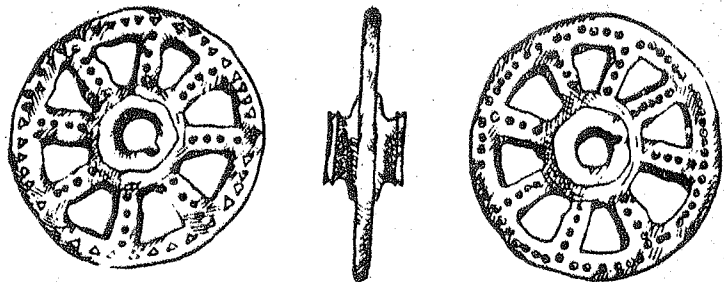
1 pav.

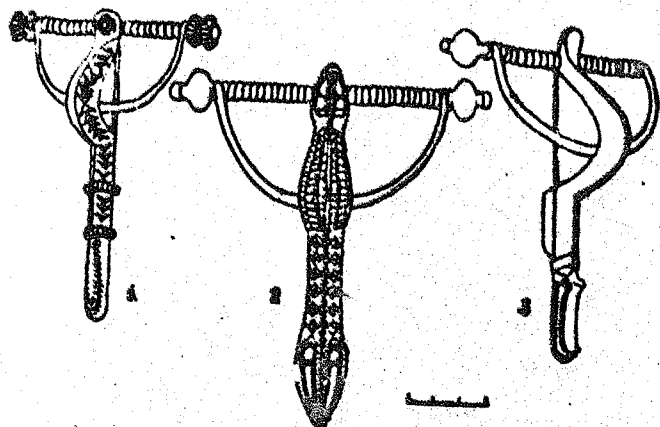
2 pav.

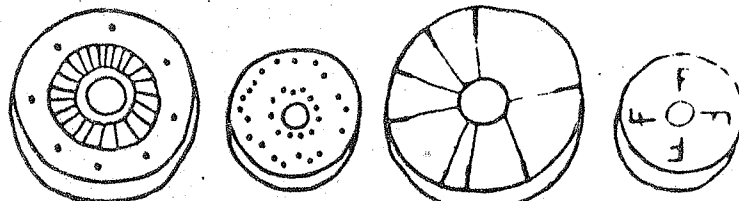
3 pav.

4 pav.

5 pav.

1

2

3

4

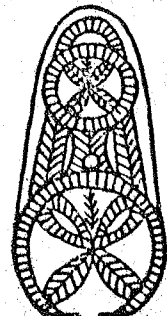
5

6

7

8

9

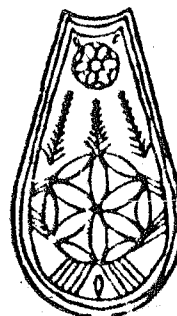
10

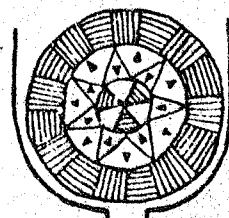
11

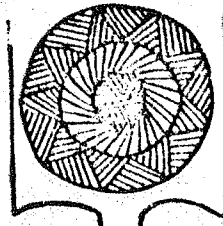
12

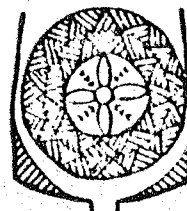
13

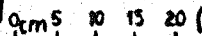
14

15

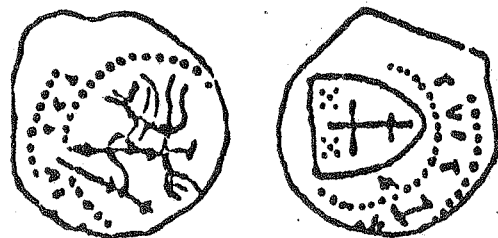
16

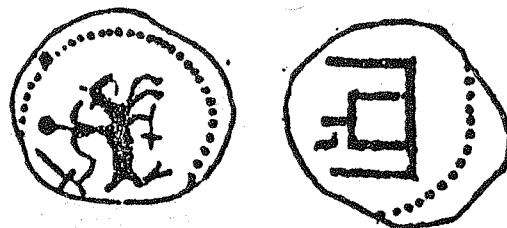
6 pav.

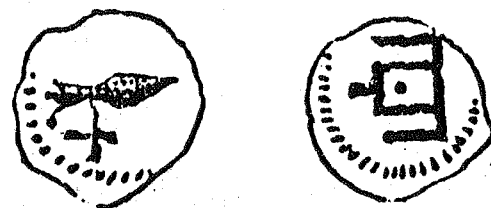
7 pav.

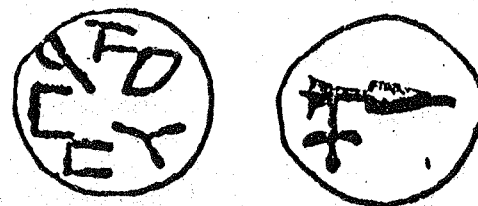
IV

III

II

I

8 pav.

TURINYS

Pratarmė	1
A. Jankevičienė. Šiandieninių muziejų uždaviniai	2
1. Muziejinių kystė	
B. Lukošiuotė. "Aušros" istorijos ir etnografijos muziejaus archeologinė ekspozicija	5
V. Ruzas. Numizmatika IEM 2 salės ekspozicijoje	6
E. Gričiuvienė. Akmens amžiaus ekspozicija LTSR istorijos ir etnografijos muziejuje	9
N. Antušaitė, E. Spudytė. Archeologijos ir numizmatikos fondai Telšių kraštotyros muziejuje	12
S. Biečiauskas. Šiaulių "Aušros" muziejaus monetų lobiai	14
D. Butkus. Kretingos kraštotyros muziejaus monetų lobiai	17
A. Butrimas. Kaulo bei rago dirbinių konservavimas LTSR istorijos ir etnografijos muziejuje	18
R. Paškevičius. Ekspонатų apsauga nuo žalojančio poveikio LTSR istorijos ir etnografijos muziejuje	20
N. Černiavskij, N. Zdanovič. Archeologinių kasinėjimų medžiagos paruošimas muziejui	22
M. Eiche. Faleristikos kolekcijos mokslinio tyrimo ir sisteminimo principai Rygos miesto istorijos ir jūreivystės muziejuje	23

2. Archeologija	
A. Butrimas. Neolito kapai iš Donkalnio (Telšių raj.)	26
A. Girininkas. Pirmieji gintaro keliai į Rytų Europą	28
B. Salatkienė. Kalnelių (Šiaulių raj.) II-IV a. pilkapiai	29
V. Kazakevičius. Žalvarinis ratelis iš Plinkaigalio (Kėdainių raj.)	31
K. Rickevičiūtė. Retos segės iš Lazdininkų (Kretingos raj.)	33
L. Murnikaitė. Gintaro dirbiniai Lazdininkų (Kretingos raj.) kapinyne	34
A. Blūjienė. Alinkos-Raistinės (Trakų raj.) pilkapiai	36
E. Svetikas. Didžiasalio (Lazdijų raj.) kapinynas	37
K. Mikaila, G. Vaitkevičius. Kai kurie Vilniaus XVI-XVII a. raudono molio plokšnių keramikos tyrimai	38
A. Kuncevičius. Dėl akmenų smailiadugiškais dubenimis paskirties	41
A. Čepaitienė. Verpimo įrankių ornamentikos problemos	42
V. Ksenzov. Naujas mezolitinis paminklas netoli Krasnovkos kaimo (Svetlogorsko raj.) prie Berezinos upės	45
E. Zaikovskij. Neolitinių gyvenviečių tyrinėjimai Dysnos upės baseine	46
A. Vasks. Rytų Latvijos keramika vėlyvajame žalvario ir ankstyvajame geležies amžiuje (I tūkst. pr.m.e.)	48

A. Radinš. Pilkapių laidojimo papročiai Rytų Latvijoje II tūkst. I-je pusėje (pagal Rezeknės raj. medžiagą)	50
3. Numizmatika	
R. Senapėdis. Šiaulių kaimo (Širvintų raj.) Prahos grašių lobis	53
V. Aleksiejūnas. Pirmosios lietuviškos kaltinės monetos	56
E. Svetikas. XVI-XVII amžių monetos Liepalingio (Lazdijų raj.) senkapiuose ...	58
E. Ivanauskas. Seredžiaus numizmatinė medžiaga (XVI-XIX a.pr.)	60
R. Klimavičius. Pirmasis Lietuvos-Lenkijos valstybės ordinas	62
E. Rimša. Radvilų karstų Kėdainiuose identifikavimo klausimu	63
Š. Bektenejev. Piniginė apyvarta šiaurės-rytų Baltarusijos teritorijoje (XIII-XIV a.a.)	66
Sutrupinimai	68
Ilustracijos	69

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие	1
А. Янкявичене. Задачи современных музеев	2
1. Музееведение	
Б. Лукошюте. Археологическая экспозиция в музее истории и этнографии "Аушра"	5
В. Рузас. Нумизматика в отделе экспозиции феодального общества Литвы (11 зал музея истории и этнографии ЛитССР)	6
Э. Гришовене. Экспозиция каменного века в музее истории и этнографии Литовской ССР	9
Н. Антушайте, Е. Спудите. Фонды археологии и нумизматики в Тельшяйском краеведческом музее	12
С. Беяускас. Монетные клады в Шяуляйском музее "Аушра"	14
Д. Буткус. Монетные клады в Кретингском краеведческом музее	17
А. Бутримас. Консервация изделий из кости и рога в музее истории и этнографии Литовской ССР	18
Р. Пашкявичюс. Охрана экспонатов от негативного воздействия света в музее истории и этнографии Литовской ССР	20
Н. Чернявский, Н. Зданович. Опыт подготовки в музеефикации материалов археологических раскопок	22
М. Эйхе. Принципы научного исследования и систематизации коллекции фалеристики музея истории	
г. Риги и мореходства	23

2. Археология

А. Бутримас. Неолитические погребения в Донкалнис (Тельшяйский р-он).....	26
А. Гирининкас. Первые пути янтаря в Восточную Европу	28
Б. Салаткене. Курганы 11-1У в.в. в Калняляй (Шяуляйский р-он)	29
В. Казакялячюс. Бронзовый колесик из могильника Плинкайгалис (Кедайняйский р-он)	31
К. Ришкявичюте. Редкие фибулы из могильника Лаздиянкай (Крётингский р-он)	33
Л. Муршкайте. Янтарные изделия в мужских погребениях из могильника Лаздиянкай (Крётингский р-он)	34
А. Елюене. Курганы Алинкос-Райстинес (Тракайский р-он)	36
Е. Святикас. Могильник в Диджясалис (Лаздияйский р-он)	37
К. Микайла, Г. Вайткавичюс. Некоторые исследования Вильнюсской красноглинистой тонкостенной керамики ХУ1-ХУП в.в.	38
А. Кунцевичюс. О назначении остродонных камней с тазообразной выемкой	41
А. Чяпайтене. Проблемы орнаментики прядильных инструментов	42
В.П. Ксензов. Новый памятник эпохи мезолита у д. Красновка Светлогорского р-на) на Березине	45
Э.М. Зайковский. Раскопки неолитических поселений в бассейне р. Дисны	46
А. Вакс. Керамика Восточной Латвии в эпоху поздней бронзы и в начале железного века (1 тысяча до н.э.)	48
А. Радиньш. Курганный погребальный обряд в Восточной Латвии в первой половине 11 тысяч н.э.	50

3. Нумизматика

Р. Сянапедис. Клад Пражских грошей из д. Шяуляй (Ширвинтский р-он)	53
--	----

В. Аляксёюнас. Первые чеканные монеты Литвы	56
Э. Святикас. Монеты (ХУ1-ХУП в.в. в погребениях могильника Лейпалингис (Лаздияйский р-он)	58
Э. Иванушас. Нумизматический материал из Сярджюс (ХУ1-нач. Х1Хв.в.)	60
Р. Климавичюс. Первый орден Литовско-Польского государства	62
Э. Римша. К вопросу идентификации гробов Радзивилов в Кедайняй	63
Ш.И. Бектенеев. Денежное обращение на территории Северо-восточной Белоруссии (ХШ-Х1У в.в.)	66
Сокращения	68
Иллюстрации	69

Ats. redaktorė A. Jankevičienė
Redaktorė R. Rimantienė

Archeologinės ir numizmatinės medžiagos
komplektavimas ir konsekvavimas

Pasirašyta spausdinti

Tiražas 500 egz. Kaina 0,80 rb.

Spaudė Motiejaus Šumausko sp. Vilniuje, Straz-
delio 1

Užsak. Nr. 549 5 sp. lankai